

Matching the Quranic Verses on Population and Childbearing with Current Knowledge of Reproductive Health: A Review Study

Masoumeh Simbar , Zahra Kiani*

Midwifery and Reproductive Health Research Center, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

*Correspondence should be addressed to Dr. Zahra Kiani; Email: zahrakiani@sbmu.ac.ir

Article Info

Received: Jan 5, 2025

Received in revised form:

Mar 2, 2025

Accepted: Mar 9, 2025

Available Online: Mar 21, 2026

Keywords:

Breastfeeding

Coitus

Delivery

Fetal development

Marriage

Population

Pregnancy

Reproductive behavior

Reproductive health

Abstract

Background and Objective: Considering that population growth and childbearing in a religious lifestyle require a suitable model, and the most complete model for us in this regard is the Holy Quran. This study was conducted with the aim of matching the verses of the Holy Quran in the field of population and childbearing with the current knowledge of reproductive health in the form of a review study.

Methods: This review study was conducted by searching the Holy Quran and reputable databases in the country (Religious Lecture Database, Islamic Encyclopedia, Hawza Information Database, Quran and Lineage Foundation, Pars Quran, Quran City, Lessons from the Quran, Quran Online Encyclopedia, etc.). The search was conducted with the Persian and Arabic keywords Quran, Surah, Verse, Population, Childbirth, Marriage, Fetal Development, Abortion, Pregnancy, Childbirth, Postpartum, Breastfeeding, and Intercourse by two independent researchers without time limit until 4 November 2024. The names of the verses, verse numbers, Arabic and Persian texts of the verses, and the message of the verses were examined independently by two researchers, and thematic classification was performed based on the messages of the verses in the field of population and childbearing. The authors reported no conflicts of interest regarding this research.

Results: Thematic classification of the verses of the related surahs was performed in six areas: marriage, childbearing, preparation before intercourse and fertilization, stages of fetal development, breastfeeding, and abortion. Some verses were placed in more than one area due to the messages of the verse. The most frequent verses were in the field of marriage and childbearing.

Conclusion: The verses of the Quran pay great attention to population and childbearing. All the matters mentioned in the Quran in the field of population and childbearing have been proven by modern science in the field of reproductive health, which indicates the comprehensiveness and completeness of the Quran and also the absolute knowledge of God.

 <https://doi.org/10.22037/jrrh.v12i1.47210>

Please cite this article as: Simbar M, Kiani Z. Matching the Quranic Verses on Population and Childbearing with Current Knowledge of Reproductive Health: A Review Study. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2026;12(1):137-156. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v12i1.47210>

Summary

Background and Objective

One of the significant issues currently facing Iran is the shift in fertility behaviors and the decline in population growth (3). Various individual, family, and social factors affect fertility behaviors. Economic and relationship problems of couples are considered as the most important reasons for delaying marriage and childbearing (6, 7). Various studies, nevertheless, show that marriage can play a role in improving health in various dimensions (8-10).

The Holy Quran, which is the most excellent and significant blessing that God has bestowed upon humanity, offers abundant advice on marriage and having children. The Quran is the source of all bounties and the means of attaining every blessing, both material and spiritual, and can be utilized in all matters of society (1). It is only through the guidance of God and the reception and comprehension of the Quran that a human being can reach their ultimate perfection (11).

Given that population growth and childbearing within a religious framework necessitate a suitable model, the Holy Quran is viewed as the most complete reference for this purpose. This study aims to match the verses of the Holy Quran regarding population and childbearing with current reproductive health knowledge through a review study.

Methods

This review study was conducted by searching the Holy Quran and reputable databases in the country (Religious Lecture Database, Islamic Encyclopedia, Hawza Information Database, Quran and Lineage Foundation, Pars Quran, Quran City, Lessons from the Quran, Quran Online Encyclopedia, etc.). The search was conducted with the Persian and Arabic keywords Quran, Surah, Verse, Population, Childbirth, Marriage, Fetal Development, Abortion, Pregnancy, Childbirth, Postpartum, Breastfeeding, and Intercourse by two independent researchers without time limit until 4 November 2024. The relevant verses were entered into EndNote 8 by two researchers independently.

The inclusion criteria for the study included all verses of the Quran that were in different areas of population and childbearing, and their messages were extracted. Given that verses could have multiple messages, only messages related to the areas of population and childbearing were

extracted. The exclusion criterion for the study was the lack of connection between the verses and the areas of population and childbearing. The names of the verses, verse numbers, Arabic and Persian texts of the verses, and the message of the verses were examined independently by two researchers, and subject classification was performed based on the messages of the verses in the field of population and childbearing. In a face-to-face meeting, two researchers examined the subject classification and message of the verses, and the kappa between the researchers was ($K=1$).

Results

The Subject classification of the verses of the related surahs was performed in six areas: marriage, childbearing, preparation before intercourse, stages of fetal development, breastfeeding, and abortion. Some verses were placed in more than one area due to the messages of the verse. The most frequent verses were in the field of marriage and childbearing. Marriage is a sacred matter in Islam, which has been given special emphasis as a source of peace to men and women. Society and family should provide the means for marriage. If women and men encounter problems in life, the Holy Quran recommends patience, and in cases where divorce occurs, it recommends remarriage. Not being strict about dowry and not avoiding marriage due to economic problems are recommended in the Quran. From the perspective of the Quran, having children is a divine blessing and a means of power. God will provide sustenance for all creatures, and preventing the birth of a disbelieving child is a divine blessing. In order to prepare before intercourse, it is recommended to do righteous deeds, eat halal foods, and avoid the temptations of Satan. Intercourse during menstruation is not recommended for women due to health-related problems. The stages of fetal development are mentioned in the Quran in the same ways as described in embryology. Before death, a human being goes through 7 stages. God determines and schedules the principles of creation, and knows all the states of human fertility. Even if miscarriage, multiple pregnancy, etc. occur, they are all based on wisdom of God. Breastfeeding is one of the important periods that the Holy Quran has mentioned and the importance of breast milk and its various aspects have been mentioned. Breast milk is the best food for a baby up to 2 years of age. If it is not possible for the mother to breastfeed, the milk of a nurse can be used. The breastfeeding women and even the nurse must be financially supported. If a mother is divorced, she

is highly recommended to breastfeed the baby due to the importance of milk for the baby. Pregnancy and breastfeeding create an emotional bond with the child and the mother's right is greater than that of the father. One of the important issues that the Holy Quran has mentioned is abortion. Abortion is a sin and a crime, and all people have the right to life. Economic problems cannot be a factor for abortion or infanticide because the sustenance of all beings is in the hands of the God. Factors such as fear and anxiety can cause abortion.

Conclusion

The verses of the Quran pay great attention to population and childbearing. All the matters mentioned in the Quran in the field of population and childbearing have been proven by modern science in the field of reproductive health, which indicates the comprehensiveness and completeness of the Quran and also the absolute knowledge of God. These verses have been on the most important topics of the day related to reproductive health, including marriage and its benefits, childbearing and its benefits, stages of fetal development, preparation before intercourse and fertilization, issues related to breastfeeding and its benefits for the baby and mother, and abortion and its sin. Considering the cultural context in Iran, it is recommended that we pay special attention to the commands of the Holy Quran in addition to the existing laws in the country and take its recommendations more seriously than before.

Acknowledgements

According to the authors, Shahid Beheshti University of Medical Sciences approved this study under the ethics code [IR.SBMU.PHARMACY.REC.1403.219](https://www.sbm.ac.ir/IR.SBMU.PHARMACY.REC.1403.219). The authors would also like to thank all the researchers whose articles and translations of the Holy Quran verses were used in this study.

Funding

According to the authors, this article received no financial support and was written at the personal expense of the authors.

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interest regarding this research.

Authors' contribution

Contributed to the search, classification, and final writing of the manuscript: First author and Contributed to the original idea, search, classification, and both the initial and final writing of the manuscript: Second author.

مقارنة آيات القرآن الكريم في مجال التعداد السكاني والإنجاب مع مجال علوم سلامة الخصوبة الحديثة: مراجعة منهجية

معصومة سيمبر^{ID}، زهراء كياني^{ID*}

مركز دراسات علوم القبالة وسلامة الخصوبة، قسم القبالة، كلية التمريض والقبالة، جامعة الشهيد بهشتي للعلوم الطبية، طهران، إيران.

*المراسلات الموجهة إلى الدكتورة زهراء كياني؛ البريد الإلكتروني: zahrakiani@sbmu.ac.ir

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: نظراً إلى أنّ رفع التعداد السكاني ومعدل الخصوبة يحتاج من الناحية الدينية إلى قدوة سليمة ومتكاملة دينياً، ونظراً إلى أنّ القرآن الكريم هو أكمل وأشمل قدوة يمكن الاقتداء بها؛ فعليه، تسعى هذه الدراسة إلى مقارنة آيات القرآن الكريم في مجال التعداد السكاني والخصوبة مع العلوم الحديثة في مجال سلامة الخصوبة في إطار مراجعة منهجية.

منهجية البحث: اعتمدت الدراسة على مراجعة البحوث والبحث في القرآن الكريم والمواقع الإلكترونية المعتبرة في البلاد مثل موقع الخطابات الدينية، والموسوعة الإسلامية، والتدبير في القرآن، وموقع القرآن الشامل، وموقع الحوزة العلمية، وموسسة القرآن والعتر، وبارس قرآن، ومدينة القرآن، ودروس من القرآن، ومركز الثقافة والمعارف القرآنية، وموسوعة القرآن الإلكترونية. قام الباحثان وبصورة مستقلة بالبحث عن الكلمات المفتاحية باللغتين العربية والفارسية مثل كلمات، القرآن، السورة، والآية، والجمعية، والخصوبة، والإنجاب، والزواج، وتكامل الجنين، والإجهاض، والمخاض، والولادة، والرضاعة، والجمعة من دون تحديد مدة زمنية محددة إنطلاقاً من تاريخ ٤ نوفمبر عام ٢٠٢٤. كما بادر الباحثان وبصورة مستقلة بدراسة أسماء الآيات، وأعدادها، والنص العربي والفارسي لكل آية والرسالة التي تحملها كل من تلك الآيات من أجل تصنيفها وجدولتها حسب الموضوع والرسالة التي تحملها الآية حول الجمعية والخصوبة والإنجاب. لم يذكر المؤلفان أي تضارب في المصالح.

المعطيات: تصنيف الموضوعي لآيات السور المتعلقة بست مجالات هي الزواج، الإنجاب، والإستعداد قبل المضاجعة وإنعقاد النطفة، مراحل تكامل الجنين، فترة الرضاعة، والإجهاض. وقد دُرست بعض الآيات في عدّة مجالات بسبب تعدد الرسائل التي تحمل الآية. كما تؤكد الدراسة أنّ الآيات المتعلقة بموضوع الزواج والإنجاب هي الآيات الأكثر تكراراً في النص القرآني.

الاستنتاج: أولى القرآن اهتماماً بالغاً بموضوع الجمعية والإنجاب. وجميع المواضيع التي أشار إليها القرآن حول الجمعية والإنجاب، قد أثبتت صحتها الدراسات والبحوث العلمية الحديثة في مجال السلامة الخصوبة والإنجاب؛ وهذا إن دلّ على شيء إنما يدل على أنّ القرآن جامع ويشمل كل العلوم وعلم الله هو مطلق لا حدود له.

معلومات المادة

الوصول: ٥ رجب ١٤٤٦

وصول النص النهائي: ٢ رمضان ١٤٤٦

القبول: ٨ رمضان ١٤٤٦

النشر الإلكتروني: ١ شوال ١٤٤٧

الكلمات الرئيسية:

المضاجعة

الزواج

سلامة الخصوبة

الحمل

تكامل الجنين

الجمعة

سلوك الخصوبة

المخاض

فترة الرضاعة

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Simbar M, Kiani Z. Matching the Quranic Verses on Population and Childbearing with Current Knowledge of Reproductive Health: A Review Study. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2026;12(1):137-156. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v12i1.47210>

تطبیق آیات قرآن کریم در زمینه جمعیت و فرزندآوری با دانش روز بهداشت باروری: مطالعه مروری

معصومه سیمبر^{id}، زهرا کیانی^{id*}

مرکز تحقیقات مامایی و بهداشت باروری، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
 *مکاتبات خطاب به دکتر زهرا کیانی؛ رایانامه: zahrakiani@sbmu.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۶ دی ۱۴۰۳
 دریافت متن نهایی: ۱۲ اسفند ۱۴۰۳
 پذیرش: ۱۹ اسفند ۱۴۰۳
 نشر الکترونیکی: ۱ فروردین ۱۴۰۵

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به اینکه افزایش جمعیت و فرزندآوری در سبک زندگی دینی نیاز به الگویی شایسته دارد و کامل‌ترین الگو برای ما در این زمینه کتاب آسمانی قرآن کریم است؛ این مطالعه با هدف تطبیق آیات قرآن کریم در زمینه جمعیت و فرزندآوری با دانش روز بهداشت باروری در قالب مطالعه‌ای مروری انجام شد.

واژه‌های کلیدی:

آمیزش
 ازدواج
 بارداری
 بهداشت باروری
 تکامل جنین
 جمعیت
 رفتار باروری
 زایمان
 شیردهی

روش کار: این مطالعه مروری با جست‌وجو در قرآن کریم و پایگاه‌های معتبر داخل کشور مانند پایگاه سخنرانی مذهبی، دانشنامه اسلامی، تدبر در قرآن، پایگاه جامع قرآن، پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه، بنیاد قرآن و عترت، پارس قرآن، شهر قرآن، درس‌هایی از قرآن، پایگاه مرکز فرهنگ و معارف قرآن و دانشنامه اینترنتی قرآن انجام شد. دو پژوهشگر مستقل جست‌وجو را با کلیدواژه‌های فارسی و عربی قرآن، سوره، آیه، جمعیت، فرزندآوری، ازدواج، تکامل جنین، سقط، بارداری، زایمان، وضع حمل، شیردهی و آمیزش بدون محدودیت زمانی تا ۱۴ آبان ۱۴۰۳ انجام دادند. همچنین، دو پژوهشگر به‌طور مستقل نام آیات، شماره آیه، متن عربی و فارسی آیات و پیام آیات را بررسی کردند و دسته‌بندی موضوعی بر اساس پیام‌های آیات در حوزه جمعیت و فرزندآوری انجام شد. مؤلفان مقاله تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: تقسیم‌بندی موضوعی آیات سوره‌های مرتبط در شش حوزه ازدواج، فرزندآوری، آمادگی قبل از آمیزش و انعقاد نطفه، مراحل تکامل جنین، دوران شیردهی و سقط انجام شد. برخی از آیات به‌سبب پیام‌های آیه در بیش از یک حوزه قرار گرفتند. بر اساس نتایج پژوهش، پرتکرارترین آیات در حوزه ازدواج و فرزندآوری بود.

نتیجه‌گیری: در آیات قرآن توجه زیادی به جمعیت و فرزندآوری شده است. تمام مطالبی که در قرآن در حوزه جمعیت و فرزندآوری به آن اشاره شده، علم روز دنیا در حوزه بهداشت باروری آنها را اثبات کرده است که این نشان‌دهنده جامع و کامل بودن کتاب قرآن و همچنین علم مطلق خداوند است.

استناد مقاله به این صورت است:

Simbar M, Kiani Z. Matching the Quranic Verses on Population and Childbearing with Current Knowledge of Reproductive Health: A Review Study. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2026;12(1):137-156. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v12i1.47210>

مقدمه

با توجه به کاهش رشد جمعیت در ایران و توصیه قرآن برای تشکیل خانواده و افزایش جمعیت، در کشور ایران قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت بر اساس اصل ۸۵ قانون اساسی، با ۷۳ ماده و ۸۱ تبصره در آبان ماه سال ۱۴۰۰ به تأیید شورای نگهبان رسیده و نهادهای متولی برای هر یک از اهداف در بخش‌های مختلف آن پیش‌بینی شده است که ظرف مدت هفت سال باید به اهداف تعیین‌شده دست یابند (۱۲). هر چند قانون جوانی جمعیت در ایران به تصویب رسیده است، اما بخش مهم قابل تأمل در کشور ایران بافت فرهنگی جامعه است. مردم ایران مسلمان هستند و کتاب قرآن و دستورهای آن برایشان بسیار مقدس است و آشنایی با دستورهای قرآن در این زمینه و تطابق آن با علم روز دنیا نقش پررنگی در تصمیم‌های باروری آنان دارد؛ بنابراین این مطالعه با هدف تطبیق آیات قرآن کریم در زمینه جمعیت و فرزندآوری با دانش روز بهداشت باروری در قالب یک مطالعه مروری انجام شد.

روش کار

این مطالعه مروری بدون محدودیت زمانی تا ۱۴ آبان ۱۴۰۳، با جست‌وجو در قرآن کریم و همچنین پایگاه‌های معتبر داخل کشور (پایگاه سخنرانی مذهبی، دانشنامه اسلامی، تدبر در قرآن، پایگاه جامع قرآن، پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه، بنیاد قرآن و عترت، مرکز جهانی اطلاع‌رسانی آل‌البیت، پارس قرآن، شهر قرآن، درس‌هایی از قرآن، پایگاه مرکز فرهنگ و معارف قرآن و دانشنامه اینترنتی قرآن) انجام شد. دو پژوهشگر مستقل جست‌وجو را با کلیدواژه‌های فارسی و عربی قرآن، سوره، آیه، جمعیت، فرزندآوری، ازدواج، تکامل جنین، سقط، بارداری، زایمان، وضع حمل، شیردهی، نطفه، نکاح و آمیزش با استفاده از روش جست‌وجوی مناسب هر پایگاه انجام دادند.

معیار ورود و خروج: تمام آیات قرآن که در حوزه‌های مختلف جمعیت و فرزندآوری (ازدواج، فرزندآوری و سقط) بود، وارد مطالعه شد و پیام‌های آنها استخراج گردید. با توجه به اینکه آیات ممکن بود چندین پیام داشته باشند، صرفاً پیام‌های مرتبط با حوزه جمعیت و فرزندآوری استخراج گردید. معیار خروج از مطالعه ارتباط‌نداشتن آیات با حوزه جمعیت و فرزندآوری بود.

پیامد اصلی بررسی آیات قرآن کریم در حوزه جمعیت و فرزندآوری بود.

دو پژوهشگر به‌شکل مستقل جست‌وجوی آیات قرآن کریم

فرزندآوری در آموزش تمامی ادیان توصیه شده است؛ تردیدی نیست که دین اسلام که کامل‌ترین دین آسمانی است، نگاهی ویژه به خانواده و فرزندآوری دارد (۱). با وجود اهمیت فرزندآوری در اسلام، در کشور ما تغییرات زیادی در حوزه جمعیت رخ داده است که با کاهش باروری، ایران به سمت سالخوردگی حرکت می‌کند و در حوزه‌های خرد و کلان اقتصادی و سیاسی با مشکلات متنوعی روبه‌رو خواهد شد (۲). تغییر در رفتار باروری یکی از مهم‌ترین علل کاهش رشد جمعیت ایران است. در سال‌های اخیر افزایش سن ازدواج، افزایش فاصله بین ازدواج و اولین بارداری، بارداری در سنین بالا، کاهش خودخواسته تعداد فرزندان، افزایش مصرف روش‌های پیشگیری بعد از ازدواج و افزایش زوجینی که تمایل به بچه‌دار شدن ندارند، نشان‌دهنده تغییر رفتار باروری در زنان کشور است (۳). کاهش میزان باروری در ایران (کمتر از ۱/۵) نشان‌دهنده کنترل نادرست رفتار باروری است (۴).

نحوه ارزش‌گذاری ازدواج و فرزندآوری ناشی از ساختار جامعه، خانواده و ویژگی روانی - اجتماعی زوجین است (۵). انسان‌ها از طریق فرزندان؛ مذهب، ملیت و ارزش‌ها و سنت‌هایشان را تداوم می‌بخشند و با انتقال آنها به فرزندانشان میراث فرهنگی و ژنتیکی خود را حفظ می‌کنند. بنابراین، نقطه ارزش فرزند بقای نسل و استمرار بشریت است (۶).

مشکلات اقتصادی و ارتباطی (مناسب‌بودن زوجین و علاقه آنان) از علل مهم تأخیر ازدواج و فرزندآوری در جامعه ایرانی است (۶، ۷)؛ در حالی که، ازدواج می‌تواند سبب کاهش اضطراب، استرس و افسردگی شود (۸). فرزندآوری به زنان هویت اجتماعی می‌بخشد و موجب پیوند آنان با جامعه می‌شود (۹). فرزند عاملی برای رهایی از تنهایی، ایجاد شادی در زندگی، کاهش بی‌اطمینانی در زندگی زناشویی و افزایش وابستگی زوجین است (۱۰). از سویی، قرآن کریم که برترین و مهم‌ترین نعمتی است که خداوند به انسان ارزانی داشته است، توصیه‌های فراوان به ازدواج و فرزندآوری دارد. قرآن سرچشمه همه مواهب و وسیله وصول به هر نعمت اعم از مادی و معنوی است که در همه مسائل جامعه می‌توان از آن بهره جست (۱). چنانکه در آیات نخستین سوره الرحمن می‌فرماید: «الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ». انسان تنها در سایه تعلیم خداوند و دریافت و تلقی قرآن به کمال نهایی خود می‌رسد (۱۱).

به فکر ازدواج مجدد باشید و با یک تجربه بد از ازدواج دوری نکنید. جامعه و خانواده باید اسباب ازدواج را فراهم کنند تا مفاسد جنسی در جامعه کاهش یابد.

۲- فرزندآوری

سوره‌های کهف، آیه ۴۶؛ اسراء، آیه ۶؛ نوح، آیه ۱۲؛ شعرا، آیات ۱۳۴ و ۱۳۳؛ شوری، آیه ۱۱؛ نحل، آیه ۷۲؛ فرقان، آیات ۷۵ و ۷۴؛ آل عمران، آیات ۳۹ و ۳۸؛ نور، آیه ۳۲؛ انعام، آیه ۱۵۱؛ زمر، آیه ۶؛ اعراف، آیه ۱۸۹؛ احقاف، آیه ۱۵ و اسراء آیه ۳۱ در زمینه فرزندآوری بودند. از دیدگاه قرآن جمعیت زیاد نعمت الهی و وسیله قدرت است. فرزندان سبب کمک به والدین در آینده هستند و جلوه‌هایی از زندگی دنیوی محسوب می‌شوند. فرزندآوری سبب بقای نسل می‌شود و رزق و روزی همه موجودات را خداوند فراهم می‌کند و کسانی که به همسر و فرزندان احترام می‌گذارند، از جایگاه ویژه‌ای نزد خداوند برخوردارند. جلوگیری از تولد فرزند کفران نعمت الهی است.

۳- آمادگی قبل از آمیزش و انعقاد نطفه

سوره‌های بقره، آیات ۲۲۲ و ۱۶۸؛ مؤمنون، آیه ۵۱ و اعراف آیه ۱۸۹ در زمینه آمادگی قبل از ازدواج و انعقاد نطفه بودند. برای آمیزش و انعقاد نطفه توصیه به اعمال صالح، خوردن غذاهای حلال و دوری از وسوسه‌های شیطان شده است. توصیه شده است که آمیزش پنهانی باشد و برای تولد و تربیت فرزند صالح از خداوند کمک بخواهید. برای رعایت مسائل بهداشتی، در دوران قاعدگی زنان با آنان رابطه جنسی برقرار نکنید.

۴- مراحل تکامل جنین

سوره‌های انسان، آیه ۲؛ مؤمنون آیات ۱۲ تا ۱۴؛ زمر، آیه ۶؛ حج، آیه ۵؛ مرسلات آیات ۲۰ تا ۲۳؛ رعد، آیه ۸؛ اعراف، آیه ۱۸۹؛ سجده، آیات ۷ تا ۹؛ غافر، آیه ۶۷ و قیامت آیات ۳۸ و ۳۷ درباره مراحل تکامل جنین بودند. انسان‌ها همگی از خاک هستند؛ زیرا نطفه از عصاره مواد غذایی است که انسان می‌خورد. همه مواد غذایی از خاک هستند. آفرینش انسان در چند مرحله انجام می‌شود و رشد آن تدریجی است تا بدن مادر با آن تطابق پیدا کند و سپس در زمان تعیین‌شده و مناسب از بدن مادر خارج می‌شود. پیش از مرگ انسان هفت مرحله (تراب، نطفه، علقه، مضغه، طفولیت، بلوغ و پیری) را طی می‌کند. تمام مراحل خلقت از نطفه تا تولد طفل به خواست خدا است. خداوند تقدیر و زمان‌بندی در اصول آفرینش را انجام می‌دهد و تمام حالات باروری انسان را می‌داند؛ اگر هم امثال سقط و بارداری چندقلویی اتفاق

را انجام دادند و آیات مرتبط وارد نرم‌افزار اندنوت شد و سپس دو پژوهشگر به صورت حضوری آیات استخراج‌شده را بررسی کردند. همچنین، دو پژوهشگر به طور مستقل نام آیات، شماره آیه، متن عربی و فارسی آیات و پیام آیات را در جلسه حضوری بررسی کردند و در صورت توافق نداشتن، از فرد سوم در این زمینه کمک گرفته شد. ضریب توافق بین پژوهشگران $K=1$ بود.

برای ارزیابی کیفیت، یک فرد صاحب نظر در این حوزه روش کار و مراحل انجام آن را بررسی و تأیید کرد.

تحلیل داده با کمک بررسی متن آیات و پیام‌ها صورت گرفت و دو پژوهشگر به طور مستقل دسته‌بندی موضوعی بر مبنای محتوای آیات را انجام دادند و در جلسه‌ای حضوری دسته‌بندی نهایی انجام شد.

یافته‌ها

در مجموع ۲۹ سوره قرآن (روم، فرقان، نور، بقره، نسا، زمر، اعراف، احقاف، کهف، اسراء، نوح، شعرا، شوری، نحل، آل عمران، انعام، انسان، مؤمنون، حج، مرسلات، رعد، سجده، غافر، قیامت، لقمان، طلاق، قصص، انعام و ممتحنه) بررسی شد. پس از بررسی متن آیات به زبان عربی و فارسی و همچنین پیام‌های آیات مرتبط با حوزه جوانی جمعیت و فرزندآوری، تقسیم‌بندی موضوعی آنها در شش حوزه انجام شد: (۱) ازدواج، (۲) فرزندآوری، (۳) آمادگی قبل از آمیزش و انعقاد نطفه، (۴) مراحل تکامل جنین، (۵) دوران شیردهی و (۶) سقط (جدول ۱). یادآوری این نکته لازم است که به سبب پیام برخی از آیات، آنها در بیش از یک حوزه قرار گرفتند که به تفکیک به بررسی این شش حوزه پرداخته شد.

۱- ازدواج

سوره‌های روم، آیه ۲۱؛ فرقان، آیه ۵۴؛ نور، آیه ۳۲؛ بقره، آیات ۲۳۲ و ۲۳۵؛ نسا، آیه ۱۹؛ زمر، آیه ۶؛ اعراف، آیه ۱۸۹؛ شوری، آیه ۱۱؛ احقاف، آیه ۱۵؛ نحل، آیه ۷۲ و فرقان، آیات ۷۴ و ۷۵ در حوزه ازدواج بودند. ازدواج امری مقدس در اسلام است که تأکید ویژه بر آن شده است. ازدواج سبب آرامش روحی زن و مرد می‌شود و از شروط اساسی برای ازدواج صالح بودن و ایمان داشتن است. به سبب مشکلات مالی از ازدواج دوری نکنید؛ زیرا خداوند تأمین زندگی عروس و دامادها را وعده داده است. در مهریه سخت‌گیر نباشید. در سختی‌های زندگی از طلاق دوری کنید و صبور باشید؛ زیرا خداوند صابران را دوست دارد. اگر هم طلاق رخ داد، بعد از آن

می‌افتد، همگی بر اساس نظم آفرینش است.

۵- دوران شیردهی

سوره‌های بقره، آیه ۲۳۳؛ احقاف، آیه ۱۵؛ لقمان، آیه ۱۴؛ طلاق، آیه ۶ و قصص، آیه ۷ در حوزه دوران شیردهی بودند. شیر مادر بهترین ماده غذایی برای نوزاد تا ۲ سالگی است. در صورتی که برای مادر امکان شیردهی وجود ندارد، شیر دایه می‌تواند استفاده شود. زندگی زنان شیرده و حتی دایه باید از لحاظ مادی تأمین شود. اگر مادری طلاق گرفته است، به سبب اهمیت شیر برای نوزاد باید به نوزاد شیر دهد. بارداری و

شیردهی سبب ایجاد پیوند عاطفی با فرزند می‌شود و حق مادر بیشتر از حق پدر است.

۶- سقط

سوره‌های حج، آیه ۵؛ انعام، آیه ۱۳۷؛ ممتحنه، آیه ۱۲ و اسراء، آیه ۳۱ در حوزه سقط بودند. سقط جنین گناه و جنایت است و همه افراد حق حیات دارند. مشکلات اقتصادی نمی‌تواند عاملی برای سقط جنین و فرزندکشی باشد؛ زیرا روزی همه موجودات در دست خداوند کریم است. ترس و اضطراب از عواملی هستند که می‌تواند سبب سقط شود.

جدول ۱) آیات قرآن در زمینه جمعیت و فرزندآوری

حوزه: ازدواج					
ردیف	نام سوره	شماره آیه	آیه	ترجمه فارسی	پیام‌های آیه
۱	روم	۲۱	«وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَمِرُونَ»	و از نشانه‌های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و در میانتان مودت و رحمت قرار داد. این نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند.	خداوند آفرینش را در جهان هدفمند قرار داد و در جهان هستی زن و مرد از یک جنس هستند. هدف از ازدواج تنها نیازهای جنسی نیست، بلکه ازدواج زنان و مردان سبب آرامش آنان می‌شود و آنان از اضطراب دور می‌شوند. بعد از ازدواج بین زن و شوهر محبت ایجاد می‌شود و این یک هدیه الهی است. مودت و رحمت عامل بقا و تداوم آرامش در زندگی مشترک است. ازدواج نقش سازنده‌ای در جامعه بشری دارد که تنها افرادی که اهل تفکر باشند، به آن پی خواهند برد (۱۳).
۲	فرقان	۵۴	«وَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَ صِهْرًا وَ كَانَ رُبُّكَ قَدِيرًا»	و اوست خداوندی که بشر را از آب آفرید و میان آنان خویشی و پیوند ازدواج قرار داد و خدای تو بر هر چیزی قدرت دارد.	زندگی انسان بر اساس پیوندهای سببی و نسبی شکل گیرد (۱۴).
۳	نور	۳۲	«وَ أَنْكَحُوا الْأَيَّامِي مِنْكُمْ وَ الصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَ إِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُعْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ»	زنان و بندگان صالح خود را به همسری درآوردید، اگر فقیر باشند، خداوند آنان را از فضل خود بی‌نیاز می‌کند و خداوند گشایشگر دانا است.	از آنجایی که در اسلام ازدواج امری مقدس است، برای ازدواج جوانان و زنان بیوه اقدام کنید و جامعه و خانواده در این زمینه مسئول هستند. برای خواستگاری هر یک از طرفین می‌توانند پیش‌قدم شوند و یکی از شروط اصلی ازدواج صالح بودن افراد است. ازدواج سبب برکت و وسعت مال می‌شود (۱۵).
۴	بقره	۲۳۲	«وَ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغُنَّ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضَلُوهُنَّ أَنْ يَكْفُرْنَ بِمَا كُنَّ يَكْفُرْنَ إِذَا تَرَاضُوا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَمْ أَزْوَاجُكُمْ وَ أَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ»	و هنگامی که زنان را طلاق دادید و آنها مدت خود را به پایان رساندند، آنها را از ازدواج با شوهران خود منع نکنید، در صورتی که بین آنها به نحوی معقول توافق کردند. هر کس از شما به خدا و روز بازپسین ایمان بیاورد به وسیله آن پند داده شده است و خدا می‌داند و شما نمی‌دانید.	پس از تجربه طلاق به ازدواج بدبین نباشید و موارد زیادی است که زن و مرد بعد از طلاق پشیمان می‌شوند و آماده ازدواج مجدد هستند و شرط اصلی ازدواج رضایت و توافق دو طرف است (۸).
۵	بقره	۲۳۵	«وَ لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمُ	و گناهی بر شما نیست که به‌طور کنایه (از زانی)	اسلام دین فطری است و انسان فطرتاً متمایل

به ازدواج است. لذا اسلام اجازه می‌دهد این خواسته حتی در زمان عده، به‌نحو کنایه که عواطف بستگان جریحه‌دار نگردد، طرح شود. توجه به زمان و حالات در طرح پیشنهادها یک اصل است. خواستگاری زن داغ‌دار در ایام عده و باصراحت، بی‌ادبی یا بی‌سلیقگی و نوعی گستاخی است (۱۶).	که در عده وفات و یا در عده طلاق غیر رجعی هستند)، خواستگاری کنید یا (تصمیم خود را) در دل نهان دارید. خداوند می‌داند که شما آنها را یاد خواهید کرد، ولی با آنها وعده پنهانی (برای ازدواج مخفیانه) نداشته باشید، مگر آنکه (به کنایه) سخن پسندیده بگویید، ولی (در هر حال) اقدام به عقد ازدواج ننمایید تا مدت مقرر به سرآید و بدانید که خداوند آنچه را که در دل دارید، می‌داند، پس از (مخالفت با) او بپرهیزید و بدانید خداوند آمرزنده و بردبار است.	بِهِ مِنْ حَظِّهِ الْبَسَاءِ أَوْ أَكْتَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَكْتُمْ سَتُّوا كُرُوهُنَّ وَلَكِنْ لَا تُؤَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرِفُوا عَهْدَ الْبَيْكَاكِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ»
مردان در سختی‌های زندگی خوش‌اخلاق باشند و تنها در صورتی که زنان در معرض بی‌عفتی باشند، سخت‌گیر باشند. در سختی‌های زندگی حکمت‌هایی است که ممکن است خیر فراوان در آن باشد. در مشکلات زندگی صبور باشید و به طلاق فکر نکنید؛ زیرا برای شما و فرزندان بهتر است (۱۷).	ای کسانی که ایمان آورده‌اید، برای شما حلال نیست که از زنان، از روی اکراه (و ایجاد ناراحتی برای آنها)، ارث ببرید و آنان را تحت فشار قرار ندهید که قسمتی از آنچه را به آنها داده‌اید (از مهر)، تملک کنید؛ مگر اینکه آنها عمل زشت آشکاری انجام دهند؛ و با آنان به‌طور شایسته رفتار کنید و اگر از آنها (به‌جهتی) کراهت داشتید، (فوراً تصمیم به جدایی نگیرید) چه بسا چیزی خوشایند شما نباشد و خداوند خیر فراوانی در آن قرار می‌دهد.	«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا الْبَسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَعْضَلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَ ءَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ يُجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا»
زوجیت از نعمت‌های خداوند است و برای بقای نسل به همسر نیازمند است (۱۹).	او شما را از یک تن (آدم) آفرید؛ پس، از آن جفت او (حوّا) را قرار داد و برای استفاده شما هشت قسم از چهارپایان ایجاد کرد و شما را در باطن رحم مادران در سه تاریکی (مشیمه، رحم و بطن) با تحولات گوناگون (بدین خلقت زیبا) می‌آفریند، این خداست پروردگار شما که سلطان ملک وجود اوست، هیچ خدایی جز او نیست، پس ای مشرکان (نادان) از درگاه او به کجا می‌برندتان.	«خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَ أَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَىٰ تُصْرَفُونَ»
ازدواج و همسر عامل آرامش روح و زندگی است (۲۰).	او خدایی است که شما را از یک نفس (جان) آفرید و همسرش را از (نوع) او قرار داد تا بدان آرام گیرد. پس چون با او بیامیخت، باری سبک برگرفت (و باردار شد) و (مدتی) با آن سر کرد، چون زن سنگین شد، آن دو (زن و شوهر) از خداوند، پروردگارشان، درخواست کرده (و گفتند): که اگر فرزند شایسته‌ای به ما بدهی، قطعاً از سپاسگزاران خواهیم بود.	«هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكَوِّنَنَّ مِنَ الشَّكْرِينَ»
هدف آفرینش بقای نسل است و خداوند برای افراد همسرانی مناسب با آنان قرار داد (۲۱).	خدا آفریننده آسمان‌ها و زمین است، برای شما آدمیان از جنس خودتان زنان را هم جفت شما قرار داد و نیز چهارپایان را جفت (نر و ماده) آفرید و به این تدبیر (ازدواج) شما را خلق بی‌شمار کند. آن خدای یکتا را هیچ مثل و مانندی نیست و او شنوا و بیناست.	«فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ»
خداوند به استحکام بنیاد خانواده توجه خاص دارد (۲۲).	ما به انسان توصیه کردیم که به پدر و مادرش نیکی کند، مادرش او را با ناراحتی حمل می‌کند و با ناراحتی وضع حمل می‌نماید؛ و دوران حمل و از شیر بازگرفتنش سی ماه است؛ تا زمانی که به نیرومندی و کمال خود بالغ گردد و به چهل	«وَ وَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كَرْهًا وَ وَضَعَتْهُ كَرْهًا وَ حَمْلُهُ وَ فِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ»

سالگی برسد، می‌گوید: پروردگارا! مرا توفیق ده تا شکر نعمتی را که به من و پدر و مادرم دادی به جا آورم و کار شایسته‌ای انجام دهم که از آن خشنود باشی و فرزندان مرا صالح گردان؛ من به‌سوی تو بازگشتم (و توبه کردم) و من از مسلمانانم.	وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُثِيبُ إِلَيْكَ وَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ»	۱۱ نحل ۷۲
همسر و فرزند از نعمت‌های الهی هستند و ازدواج یک برنامه‌مدبرانه الهی است. ترک ازدواج و جلوگیری از فرزنددار شدن و تحریم حلال‌های الهی کفران نعمت است (۲۳).	خداوند برای شما از جنس خودتان همسرانی قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوه‌هایی به وجود آورد و از پاکیزه‌ها به شما روزی داد؛ آیا به باطل ایمان می‌آورند و نعمت خدا را انکار می‌کنند.	«وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ بَنِينَ وَ حَفَدَةً وَ زَوْجَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَمْ أَبْطُلُكُمْ بِهِنَّ وَ يَنْعَمَتِ اللَّهُ هُنَّ بِكُمْ»
کسانی که دارای همسر و فرزند هستند و به آنان احترام می‌گذارند، از جایگاه خاصی نزد خداوند برخوردار هستند (۲۴).	و کسانی‌اند که می‌گویند پروردگارا به ما از همسران و فرزندانمان آن ده که مایهٔ روشنی چشمان (ما) باشد و ما را پیشوای پرهیزگاران گردان * اینانند که به پاس آنکه صبر کردند غرفه (های بهشت را) پاداش خواهند یافت و در آنجا با سلام و درود مواجه خواهند شد.	۱۲ فرقان ۷۴ و ۷۵
حوزهٔ فرزندآوری		
فرزند و مال از جلوه‌های زندگی دنیوی است (۲۵).	مال و فرزند زینت زندگی دنیاست و باقیات صالحات (ارزش‌های پایدار و شایسته) ثوابش نزد پروردگارت بهتر و امیدبخش‌تر است!	۱۳ کهف ۴۶
نیروی انسانی وسیلهٔ قدرت و حکمت است و کثرت جمعیت از نعمت‌های الهی است (۲۶).	سپس شما را بر آنها چیره می‌کنیم؛ و شما را به وسیلهٔ دارایی‌ها و فرزندان کمک خواهیم کرد؛ و نفرات شما را بیشتر (از دشمن) قرار می‌دهیم.	۱۴ اسرا ۶
فراوانی فرزند یک ارزش و پاداش الهی است (۲۷).	و شما را با اموال و فرزندان فراوان کمک کند و باغ‌های سرسبز و نهرهای جاری در اختیارتان قرار دهد.	۱۵ نوح ۱۲
فرزندان وسیلهٔ یاری والدین هستند (۲۲).	و از (نافرمانی) خدایی بپرهیزید که شما را به نعمت‌هایی که می‌دانید امداد کرده * شما را به چهارپایان و فرزندان مدد (و یاری) فرموده است.	۱۶ شعرا ۱۳۳ و ۱۳۴
هدف آفرینش بقای نسل است و خداوند برای افراد همسرانی مناسب با آنان قرار دارد (۲۱).	او آفرینندهٔ آسمان‌ها و زمین است و از جنس شما همسرانی برای شما قرار داد و جفت‌هایی از چهارپایان آفرید و شما را به این وسیله (همسران) زیاد می‌کند؛ هیچ چیز همانند او نیست و او شنوا و بیناست.	۱۷ شوری ۱۱
همسر و فرزند از نعمت‌های الهی هستند و ازدواج یک برنامه‌مدبرانه الهی است. ترک ازدواج و جلوگیری از فرزنددار شدن و تحریم حلال‌های الهی کفران نعمت است (۲۳).	خداوند برای شما از جنس خودتان همسرانی قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوه‌هایی به وجود آورد و از پاکیزه‌ها به شما روزی داد؛ آیا به باطل ایمان می‌آورند و نعمت خدا را انکار می‌کنند.	۱۸ نحل ۷۲

کسانی که دارای همسر و فرزند هستند و به آنان احترام می‌گذارند، از جایگاه خاصی نزد خداوند برخوردار هستند (۲۴).	و کسانی‌اند که می‌گویند پروردگارا به ما از همسران و فرزندانمان آن ده که مایهٔ روشنی چشمان (ما) باشد و ما را پیشوای پرهیزگاران گردان * اینانند که به پاس آنکه صبر کردند غرفه (های بهشت را) پاداش خواهند یافت و در آنجا با سلام و درود مواجه خواهند شد.	۱۹ فرقان و ۷۴ و ۷۵ «وَالَّذِينَ يُتَوَلَّوْنَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَ دُرِّيَّتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَ اجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا * أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَ يُلْقَوْنَ فِيهَا حَبِيبَةً وَ سَلَامًا»
فرزند از سننها و بشارت‌های الهی است و ارادهٔ خداوند به هر چیزی غالب است و پیری پدر و عقیمی مادر مانعی برای فرزنددار شدن نیست. درخواست فرزند و نسل پاک از سنت‌های انبیا است (۲۸).	در آنجا بود که زکریا پروردگار خویش را خواند و عرض کرد: خداوندا! از طرف خود، فرزند پاکیزه‌ای به من عطا فرما، که تو دعا را می‌شنوی * و هنگامی که او در محراب ایستاده، مشغول نیایش بود، فرشتگان او را صدا زدند که: خدا تو را به یحیی بشارت می‌دهد (کسی) که کلمهٔ خدا (مسیح) را تصدیق می‌کند و رهبر خواهد بود و از هوس‌های سرکش بر کنار و پیامبری از صالحان است.	۲۰ آل عمران و ۳۸ و ۳۹ «هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ * فَدَافَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَ هُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَ سَيِّدًا وَ حُصُونًا وَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ»
از آنجایی که در اسلام ازدواج امری مقدس است، برای ازدواج جوانان و زنان بیوه اقدام کنید و جامعه و خانواده در این زمینه مسئول هستند. برای خواستگاری هر یک از طرفین می‌توانند پیش قدم شوند و یکی از شروط اصلی ازدواج صالح بودن افراد است. ازدواج سبب برکت و وسعت مال می‌شود (۱۵).	مردان و زنان بی‌همسر خود را همسر دهید؛ همچنین غلامان و کنیزان صالح و درستکاران را؛ اگر فقیر و تنگدست باشند، خداوند از فضل خود آنان را بی‌نیاز می‌سازد. خداوند گشایش دهنده و آگاه است.	۲۱ نور و ۳۲ «وَ أَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَ الصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَ إِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ»
خداوند روزی‌دهنده همهٔ موجودات است و فرزندکشی و سقط جنین برای فقر امری جاهلانه محسوب می‌شود (۲۹).	بگو: بیایید آنچه را پروردگارتان بر شما حرام کرده است، برایتان بخوانم: اینکه چیزی را شریک خدا قرار ندهید! و به پدر و مادر نیکی کنید! و فرزندانتان را از (ترس) فقر نکشید! ما شما و آنها را روزی می‌دهیم؛ و نزدیک کارهای زشت نروید، چه آشکار باشد چه پنهان! و انسانی را که خداوند محترم شمرده، به قتل نرسانید! مگر به حق (و از روی استحقاق). این چیزی است که خداوند شما را به آن سفارش کرده، شاید درک کنید.	۲۲ انعام و ۱۵۱ «قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْنَا أَلَّا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَ لَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ مَنْ نَزَّلْنَا مِنْهَا إِيَّاهُمْ وَ لَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَ مَا بَطَّنَ وَ لَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَ صَاحِبَكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»
انسان برای بقای نسل به همسر برای فرزندآوری نیاز دارد و رزق و روزی همه در دست خداوند است (۱۹).	او شما را از یک تن (آدم) آفرید؛ پس از آن جفت او (حوّا) را قرار داد و برای استفاده شما هشت قسم از چهارپایان ایجاد کرد و شما را در باطن رحم مادران در سه تاریکی (مشیمه و رحم و بطن) با تحولات گوناگون (بدین خلقت زیبا) می‌آفریند، این خداست پروردگار شما که سلطان ملک وجود اوست، هیچ خدایی جز او نیست، پس ای مشرکان (نادان) از درگاه او به کجا می‌برندتان.	۲۳ زمر و ۶ «خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَ أَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَتَى تُصْرُوفُونَ»
آمیزش جنسی تنها برای لذت و شهوت نیست، بلکه برای بقا و دوام نسل صالح است (۲۰).	او خدایی است که شما را از یک نفس (جان) آفرید و همسرش را از (نوع) او قرار داد تا بدان آرام گیرد. پس چون با او بیامیخت، باری سبک بر گرفت (و باردار شد) و (مدتی) با آن سر کرد، چون زن سنگین شد، آن دو (زن و شوهر) از خداوند، پروردگارشان، درخواست کرده (و گفتند): که اگر فرزند شایسته‌ای به ما بدهی، قطعاً از سپاسگزاران خواهیم بود.	۲۴ اعراف و ۱۸۹ «هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلٌ خَفِيماً فَهَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكَوِّرَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ»

ما به انسان توصیه کردیم که به پدر و مادرش نیکی کند، مادرش او را با ناراحتی حمل می‌کند و با ناراحتی وضع حمل می‌نماید؛ و دوران حمل و از شیر بازگرفتنش سی ماه است؛ تا زمانی که به نیرومندی و کمال خود بالغ گردد و به چهل سالگی برسد می‌گوید: پروردگارا! مرا توفیق ده تا شکر نعمتی را که به من و پدر و مادرم دادی به جا آورم و کار شایسته‌ای انجام دهم که از آن خشنود باشی و فرزندان مرا صالح گردان؛ من به‌سوی تو بازگشتم (و توبه کردم) و من از مسلمانانم.	«و وَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَ وَضَعَتْهُ كُرْهًا وَ وَحَلَهُ وَ فِصَالَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلَىٰ وَالِدَيَّ وَ أَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَ أَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ»	۲۵ احقاف ۱۵
- رزق و روزی شما در سایه فرزندان است. - فرزندکشی و سقط جنین گناه است. - کودک حق حیات دارد و والدین نباید این حق را بگیرند (۳۰).	و فرزندانتان را از ترس فقر نکشید! ما آنها و شما را روزی می‌دهیم. مسلماً کشتن آنها گناه بزرگی است.	«وَ لَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِنْ إِيَّاهُ يَمُوتُونَ وَ إِنْ قُتِلُوا كَانُوا خَطِيئًا كَبِيرًا»

حوزه: آمادگی قبل از آمیزش و انعقاد نطفه

قاعدگی از دوران سخت زندگی زنان است و همسر باید مراعات حال زنان را انجام دهد. در دوران قاعدگی توصیه به انجام‌دادن نزدیکی است؛ همواره در آمیزش جنسی باید احکام الهی در نظر گرفته شود و رعایت نکات بهداشتی نیز لازم است (۳۱).	و از تو درباره خون حیض سؤال می‌کنند، بگو: چیز زاینبار و آلوده‌ای است؛ از این رو در حالت قاعدگی، از زنان کناره‌گیری کنید! و با آنها نزدیکی ننمایید، تا پاک شوند! و هنگامی که پاک شدند، از طریقی که خدا به شما فرمان داده، با آنها آمیزش کنید! خداوند توبه‌کنندگان را دوست دارد و پاکان را نیز دوست دارد.	«وَ يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدْنَىٰ فَاغْتَرِبُوا فِيهِ مِنَ الْمَحِيضِ وَ لَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّوَابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»
توصیه به خوردن غذاهای حلال و اعمال صالح (۳۲).	ای رسولان، از غذاهای پاکیزه (حلال) تناول کنید و به نیکوکاری و اعمال صالح پردازید که من به هر چه می‌کنید، آگاهم.	«يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ»
توصیه به خوردن غذاهای حلال و اعمال صالح و دوری از وسوسه‌های شیطان (۳۳).	ای مردم، از آنچه در زمین است حلال و پاکیزه را تناول کنید و پیروی نکنید وسوسه شیطان را، محققاً شیطان از برای شما دشمنی آشکار است.	«يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَ لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ»
آمیزش زن و شوهر باید در پنهانی باشد، برای صلاح و تربیت صحیح فرزند، باید پیش از تولد او اقدام کرد و از خدا کمک خواست (۲۰).	او خدایی است که شما را از یک نفس (جان) آفرید و همسرش را از (نوع) او قرار داد تا بدان آرام گیرد. پس چون با او بیامیخت، باری سبک بر گرفت (و باردار شد) و (مدتی) با آن سر کرد، چون زن سنگین شد، آن دو (زن و شوهر) از خداوند، پروردگارشان، درخواست کرده (و گفتند): که اگر فرزند شایسته‌ای به ما بدهی، قطعاً از سپاسگزاران خواهیم بود.	«هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَتَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ»

حوزه: مراحل تکامل جنین

آفرینش انسان از نطفه مخلوط (ترکیب تخمک و اسپرم: زیگوت) آغاز می‌شود (۳۴).	ما انسان را از نطفه به هم آمیخته‌ای آفریدیم و او را می‌آزماییم؛ (بدین جهت) او را شنوا و بینا قرار دادیم.	«إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا»
انسان‌ها همه از خاک هستند. نطفه عصاره مواد غذایی است که انسان می‌خورد و در بدنش ذخیره می‌شود. همه مواد غذایی نیز ریشه در خاک	و ما انسان را از عصاره‌ای از گل آفریدیم.	«وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ»

دارند و از خاک هستند؛ پس اساس خلقت انسان از خاک است (۳۵).	سپس او را نطفه‌ای در قرارگاه مطمئن (رحم) قرار دادیم.	﴿ثُمَّ جَعَلْنَا نُطْفَتَهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ﴾	۳۳ مؤمنون ۱۳
در هر بار انزال مرد میلیون‌ها اسپرم از بدن خارج می‌شود و عموماً فقط یکی از آنها با تخمک زن لقاح می‌کند و تشکیل زیگوت می‌دهد. این سلول تکثیر می‌شود و طی مراحلی در رحم قرار می‌گیرد و رشد می‌کند. جایگاه مطمئن رحم مادر است که جنین را در طی مراحل رشد از هر آسیبی مصون نگه می‌دارد (۳۵).	سپس نطفه را به صورت علقه (خون بسته) و علقه را به صورت مضغه (چیزی شبیه گوشت جویده شده) و مضغه را به صورت استخوان‌هایی درآوردیم؛ و بر استخوان‌ها گوشت پوشانیدیم؛ سپس آن را آفرینش تازه‌ای بخشیدیم؛ پس بزرگ و پربرکت است خدایی که بهترین آفرینندگان است.	﴿ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسْنَا عِظَامَ الْعِظَامِ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾	۳۴ مؤمنون ۱۴
آفرینش انسان در چند مرحله انجام می‌گیرد (۱۹).	او شما را از یک تن (آدم) آفرید؛ پس از آن جفت او (حوا) را قرار داد و برای استفاده شما هشت قسم از چهارپایان ایجاد کرد و شما را در باطن رحم مادران در سه تاریکی (مشیمه و رحم و بطن) با تحولات گوناگون (بدین خلقت زیبا) می‌آفریند، این خداست پروردگار شما که سلطان ملک وجود اوست، هیچ خدایی جز او نیست، پس ای مشرکان (نادان) از درگاه او به کجا می‌برندتان.	﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ﴾	۳۵ زمر ۶
انسان از خاک به وجود آمده است. پیش از مرگ، هفت مرحله را طی می‌کند (تراب، نطفه، علقه، مضغه، طفولیت، بلوغ و پیری). تمام مراحل خلقت، از استقرار نطفه تا تولد طفل، به دست خداست (۳۶).	ای مردم، اگر شما در (روز قیامت و قدرت خدا بر) بعد مردگان شک و ریبی دارید (برای رفع شک خود بدین دلیل توجه کنید که) ما شما را نخست از خاک آفریدیم، آنگاه از آب نطفه، آنگاه از خون بسته، آنگاه از پاره‌ای گوشت با آفرینشی تمام و ناتمام، تا (در این انتقال و تحولات قدرت خود را) بر شما آشکار سازیم و (از نطفه‌ها) آنچه را مشیت ما تعلق گیرد در رحم‌ها قرار می‌بخشیم تا به وقتی معین، آنگاه شما را به صورت طفلی (چون گوهر از صدف رحم) بیرون آریم تا (زیست کرده و) سپس به حد بلوغ و رشد خود برسید و برخی از شما (در این بین) بمیرد و برخی به سن پیری و دوران ضعف و ناتوانی رسد تا آنجا که پس از دانش و هوش خرف شود و هیچ فهم نکنند و (دلیل دیگر از ادله قدرت خدا بر معاد آنکه) زمین را بگری وقتی خشک و بی‌گیاه باشد، آنگاه چون باران بر آن فرو باریم، سبز و خرم شود و (تخم‌ها در آن) نمو کند و از هر نوع گیاه زیبا برویاند.	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبُعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ۚ وَمِنْكُمْ مَنِ يَمُوتُ وَمِنْكُمْ مَن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ﴾	۳۶ حج ۵

آفرینش انسان از نطفه بی مقدار است که بر اساس اراده خداوند رشد جنین بر اساس اندازه گیری دقیق الهی صورت گرفت. تقدیر و زمان بندی از اصول آفرینش است (۳۷).	آیا شما را از آبی پست و ناچیز نیافریدیم، سپس آن را در قرارگاهی محفوظ و آماده قرار دادیم، تا مدتی معین؟! ما قدرت بر این کار داشتیم، پس ما قدرتمند خوبی هستیم و امر معاد برای ما آسان است.	۲۰ «أَمْ نَخْلُقُكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ * فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ * إِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ * فَقَدَرْنَا فَرِعَمَ الْقَادِرُونَ»	۳۷ مرسلات تا ۲۳
خداوند حالات باروری تمام موجودات را می داند. نظام آفرینش موجودات بر اساس مقدار و میزان دقیق است (یعنی اگر مدت حمل کم یا زیاد شود، اگر حمل سقط شود یا چندقلو گردد، اگر حمل ناقص الخلقه یا دارای عضو زیادی شود، این کم و زیادی «تغیض و تزداد» بر اساس یک فرمول حساب شده است) (۳۸).	خدا از جنین هایی که (هر انسان یا حیوان) ماده ای حمل می کند، آگاه است و نیز از آنچه رحم ها کم می کنند (و پیش از موعد مقرر می زایند) و هم از آنچه افزون می کنند (و بعد از موقع می زایند) و هر چیز نزد او مقدار معینی دارد.	«اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَ مَا تَعْبِضُ الْأَرْحَامُ وَ مَا تَزْدَادُ وَ كُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ»	۳۸ رعد ۸
رشد جنین تدریجی است، تا زن آمادگی داشته باشد (۲۰).	او خدایی است که شما را از یک نفس (جان) آفرید و همسرش را از (نوع) او قرار داد تا بدان آرام گیرد. پس چون با او بیامیخت، باری سبک بر گرفت (و باردار شد) و (مدتی) با آن سر کرد، چون زن سنگین شد، آن دو (زن و شوهر) از خداوند، پروردگارشان، درخواست کرده (و گفتند): که اگر فرزند شایسته ای به ما بدهی، قطعاً از سپاسگزاران خواهیم بود.	«هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمَلًا خَفِيئًا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَتَمَلَّتْ دَعَا اللَّهَ رَبَّهَا لَبِنٌ أَتَيْتَنَا صَالِحًا لَنَكُونَ مِنَ الشَّاكِرِينَ»	۳۹ اعراف ۱۸۹
آفرینش انسان از گل بوده است. انسان به وسيله نطفه هایی بی ارزش ایجاد شد و به خواست خدا مراحل تکامل را طی کرد (۳۹).	و همان کسی است که هر چه را آفرید، نیکو آفرید و آفرینش انسان را از گل آغاز کرد، سپس نسل او را از عصاره ای از آب ناچیز و بی قدر آفرید. سپس (اندام) او را موزون ساخت و از روح خویش در وی دمید و برای شما گوش و چشم ها و دل ها قرار داد، اما کمتر شکر نعمت های او را بجا می آورید.	«الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَ بَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ * ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ * ثُمَّ سَوَّاهُ وَ نَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَ جَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَ الْأَبْصَارَ وَ الْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ»	۴۰ سجده ۷ تا ۹
آفرینش انسان از گل آغاز شده است. انسان از نطفه هایی بی ارزش پدر و مادر برگرفته از خاک ایجاد شد و به خواست خدا مراحل تکامل را تدریجی طی کرد (۴۰).	او کسی است که شما را از خاک آفرید، سپس از نطفه، سپس از علقه (خون بسته شده)، سپس شما را به صورت طفلی (از شکم مادر) بیرون می فرستد، بعد به مرحله کمال قوت خود می رسید و بعد از آن پیر می شوید و (در این میان) گروهی از شما پیش از رسیدن به این مرحله می میرند و در نهایت به سرآمد عمر خود می رسید و شاید تعقل کنید.	«هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَ مِنْكُمْ مَنْ يُتَوَقَّىٰ مِنْ قَبْلُ وَ لِتَبْلُغُوا أَجَلَ مُسَمًّى وَ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ»	۴۱ غافر ۶۷
آفرینش نخستین نشانه ای بر امکان و توان آفرینش بعدی است. خداوند انسان را به صورت کامل و به دور از هر گونه کاستی و فزونی آفریده است. مطالعه در مراحل و چگونگی آفرینش انسان از راه های معادشناسی است (۴۱).	آیا او نطفه ای از منی که در رحم ریخته می شود نبود؟! سپس به صورت خون بسته درآمد و خداوند او را آفرید و موزون ساخت.	«أَمْ لَمْ يَكُنْ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ مُضِيِّ * ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ»	۴۲ قیامت ۳۷ و ۳۸

حوزه: دوران شیردهی

اسلام دین کاملی است و برای تغذیه نوزاد با شیر مادر هم برنامه ریزی دارد. از دیدگاه قرآن مدت شیردهی دو سال کامل است. زندگی مادران باید در دوران شیردهی تأمین شود و حتی مادر طلاق داده شده باید به نوزاد خودش شیر دهد. اگر پدر	مادران باید فرزندان خود را دو سال کامل شیر دهند، برای کسی که بخواهد دوران شیردهی را تکمیل کند و بر کسی که فرزند برای او متولد شده (پدر) لازم است که هزینه و پوشاک مادران را به طور شایسته تأمین کند. هیچ کس	«وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُبْرِئَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِضْفُهُنَّ وَكَسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تَكْلَفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لِأُتْرَاقٍ وَالِدَةٌ	۴۳ بقره ۲۳۳

فرزند از دنیا رفته است و مادر به بچه شیر می‌دهد، زندگی مادر باید تأمین شود. در شیردادن ابتدا شیر مادر و سپس شیر دایه و در صورتی که دایه به نوزاد شیر می‌دهد، حقوق مادی و مالی او باید پرداخت شود. از شیر گرفتن نوزاد باید با مشورت و توافق والدین باشد (۴۲).	جز به اندازه توانایی اش مکلف نمی‌شود. نه مادر به خاطر فرزندش باید زیان ببیند و نه پدر به خاطر فرزندش و بر وارث نیز مانند همین (احکام) لازم است. پس اگر آن دو (مادر و پدر) بخواهند که با توافق و مشورت یکدیگر کودک را زودتر از شیر بگیرند، گناهی بر آنها نیست و اگر خواستید برای فرزندان خود دایه‌ای بگیرید، گناهی بر شما نیست، به شرط اینکه آنچه را که مقرر کرده‌اید، به‌طور شایسته بپردازید.	يُولِدَهَا وَلَا مَوْلُودَ لَهُ يُولَدُ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ»
یاد رنج و زحمتهای مادران در برانگیختن عاطفه فرزندان مؤثر است. حق مادر بیش از پدر است (۲۲).	ما به انسان توصیه کردیم که به پدر و مادرش نیکی کند، مادرش او را با ناراحتی حمل می‌کند و با ناراحتی وضع حمل می‌نماید؛ و دوران حمل و از شیر بازگرفتنش سی ماه است؛ تا زمانی که به نیرومندی و کمال خود بالغ گردد و به چهل سالگی برسد، می‌گوید: پروردگار! مرا توفیق ده تا شکر نعمتی را که به من و پدر و مادرم دادی به جا آورم و کار شایسته‌ای انجام دهم که از آن خشنود باشی و فرزندان مرا صالح گردان؛ من به‌سوی تو بازگشتم (و توبه کردم) و من از مسلمانانم.	«وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَ وَضَعَتْهُ كُرْهًا وَ فِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلَى الْوَالِدِيَّ وَ أَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَ أَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُثِيبُ إِلَيْكَ وَ إِلَيَّ مِنَ الْمُسْلِمِي»
دوران بارداری و شیردادن از عوامل پدیدآورنده حقوق مادر بر فرزند و مهم‌ترین دوران شکل‌گیری شخصیت فرزند است. بهتر است مادران دو سال کامل به نوزاد شیر دهند (۴۳).	و ما به هر انسانی سفارش کردیم که در حق پدر و مادر خود نیکی کند، به‌خصوص مادر که چون بار حمل فرزند برداشته و تا مدت دو سال که طفل را از شیر بازگرفته (هر روز) بر رنج و ناتوانی‌اش افزوده است (و فرمودیم که) شکر من و شکر پدر و مادرت بجای آور، که بازگشت (خلق) به‌سوی من خواهد بود.	«وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ»
در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی باید حقوق نوزاد و کودک حفظ شود: الف) تا مادامی که کودک در شکم است، پدر هزینه او را بدهد؛ ب) بعد از تولد مادر به او شیر بدهد و ج) پدر هزینه شیرها را به مادر بپردازد. زن مطلقه می‌تواند در برابر شیر دادن به طفل خود از شوهر درخواست مزد نماید. شیر مادر حتی در صورتی که از شوهر مزد دریافت کند، بهتر از شیر دایه است. ضمناً زنان مطلقه در شیردادن مختارند. شیر مادر برای طفل اولویت دارد و انصراف از آن در صورتی است که انسان در تنگنا قرار گیرد (۴۴).	آنها (زنان مطلقه) را هر جا که خودتان سکونت دارید و در توانایی شماست، سکونت دهید؛ و به آنها زیان نرسانید تا آنها را در تنگنا قرار دهید (و مجبور به ترک منزل شوند)؛ و اگر باردار باشند، نفقه آنها را بپردازید تا وضع حمل کنند؛ و اگر برای شما (فرزند را) شیر می‌دهند، پاداش آنها را بپردازید؛ و (درباره شیردادن فرزند) به‌طور شایسته با یکدیگر مشاوره کنید؛ و اگر به توافق نرسیدید، زن دیگری او را شیر خواهد داد.	«أَسْكِنُوهُمْ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَ لَا تُضَارُّوهُمْ لِيُضَيِّقُوا عَلَيْكُمْ وَ إِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمِلْنَ فَأَلْفُوهَا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَ إِنْ لَمْ يَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ مِمَّا كَفَىٰ لَكُمْ فَسْتَرْضِعْنَ لَهُ الْأُخْرَى»
به مادر موسی وحی کردیم که طفلت را شیر ده و چون (از آسیب فرعونیان) بر او ترسان شوی به دریایش افکن و دیگر هرگز مترس و محزون مباش که ما او را به تو بازآوریم و هم از پیغمبران مرسلش گردانیم.	و به مادر موسی وحی کردیم که طفلت را شیر ده و چون (از آسیب فرعونیان) بر او ترسان شوی به دریایش افکن و دیگر هرگز مترس و محزون مباش که ما او را به تو بازآوریم و هم از پیغمبران مرسلش گردانیم.	«وَإِذْ أَخْبَرْنَا إِبْرَاهِيمَ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا حَمَلْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَحْزَنِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا زَادُوهُ إِبْرَاهِيمَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ»

حوزه سقط

روزی که آن را می‌بینید (آنچنان وحشت سراپای همه را فرامی‌گیرد که) هر مادر شیردهی، کودک شیرخوارش را فراموش می‌کند و هر بارداری جنین خود را بر زمین می‌نهد و مردم را مست می‌بینی، در حالی که مست نیستند، ولی عذاب خدا شدید است.	«يَوْمَ تَرَوْهَا تَدْعَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَ تَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا... وَ لِكَيْنَ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدًا»	۴۸ حج ۲
این آیه به موضوع کشتن فرزندان و تأثیرات منفی اعتقادات نادرست بر رفتار انسان‌ها اشاره دارد و بر این نکته تأکید می‌کند که خداوند می‌تواند مانع این اعمال شود، اما به انسان‌ها آزادی اراده داده است (۴۷).	و بدین سان شریکان آنها کشتن فرزند را برای بسیاری از مشرکان (به‌عنوان قربانی برای بت‌ها) زیبا جلوه دادند تا آنان را به هلاکت کشیده و آیین آنان را مشتبه سازند و اگر خداوند می‌خواست چنین نمی‌کردند (و به اجبار جلو آنان را می‌گرفت)، پس آنان را با دروغ‌هایی که می‌یافتند، واگذار کرد.	«وَكَذَلِكَ زَيَّنْ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤَهُمْ لِيُرِدُوهُمْ وَيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ»
این آیه به بیعت زنان با ایمان نزد تو آیند که با تو بیعت کنند (با این شرط) که چیزی را با خدا شریک نسازند و دزدی نکنند و زنا نکنند و فرزندان خود را نکشند و بچه‌های حرام‌زاده پیش دست و پای خود را با بهتان (و حيله) به شوهر نهند و در (کار) نیک از تو نافرمانی نکنند، با آنان بیعت کن و از خدا برای آنان آمرزش بخواه؛ زیرا خداوند آمرزندهٔ مهربان است.	ای پیامبر چون زنان با ایمان نزد تو آیند که با تو بیعت کنند (با این شرط) که چیزی را با خدا شریک نسازند و دزدی نکنند و زنا نکنند و فرزندان خود را نکشند و بچه‌های حرام‌زاده پیش دست و پای خود را با بهتان (و حيله) به شوهر نهند و در (کار) نیک از تو نافرمانی نکنند، با آنان بیعت کن و از خدا برای آنان آمرزش بخواه؛ زیرا خداوند آمرزندهٔ مهربان است.	«يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِهْتَانٍ يَفْتَرِيهَا بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ قَبَائِحُهَا وَسْتَغْفِرُ اللَّهُ عَنْ إِنْ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ»
فرزندکشی و سقط جنین گناه و جنایت است. کودک حق حیات دارد و والدین نباید این حق را از او بگیرند. رزق به دست خدا است و زیادی نفقات و جمعیت بی‌اثر است، پس فرزند عامل فقر نیست (۳۰).	و از بیم تنگدستی فرزندان خود را مکشید؛ ماییم که به آنها و شما روزی می‌بخشیم؛ آری کشتن آنان همواره خطایی بزرگ است.	«وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِلَّاكُمُ إِنَّا قَتَلَهُمْ كَانَ خَطَاً كَبِيراً»

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه مروری آیات قرآن کریم در زمینه جمعیت و فرزندآوری بررسی شد. این آیات در حوزه‌های مختلف ازدواج و فوائد آن، فرزندآوری و مزایای آن، مراحل تکامل جنین، آمادگی قبل از آمیزش و انعقاد نطفه، مسائل مربوط به شیردهی و مزایای آن برای نوزاد و مادر و سقط و گناه‌بودن آن بود. آیات بررسی شده با اینکه بیش از ۱۴۰۰ سال از نزولشان می‌گذرد، به‌درستی به مسائل جمعیتی و پزشکی در حوزه مراحل مختلف تکامل جنین، مزایای شیردهی، بهداشت قاعدگی، روابط عاطفی زوجین و فرزندان، مسائل جنسی و عوامل سقط اشاره کردند که با دانش امروز صحت و درستی این آیات بیش از پیش است و نشان‌دهندهٔ این است که خداوند بر همهٔ امور جهان دانا و توانا است.

ترغیب و تشویق قرآن کریم به تشکیل خانواده، ازدواج و

فرزندآوری که بخشی از سلامت باروری محسوب می‌شود، از اموری است که در آموزه‌های دینی فراوان دیده می‌شود (۲۵-۱۳). سلامت باروری در دنیای امروز نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند و سلامت فرد در این بُعد، جنبهٔ مهمی از سلامت عمومی است (۴۹). اختلال در سلامت باروری حتی به‌مدت کوتاه می‌تواند موجب به وجود آمدن ناراحتی و غم و اندوه شود و در صورت مزمن‌شدن، منجر به اضطراب، افسردگی، آسیب به ارتباطات بین‌فردی، پرخاشگری و ایجاد مشکلات در دیگر جنبه‌های زندگی فرد شود (۵۰). نارضایتی از رابطهٔ جنسی ممکن است موجب طلاق و جدایی زن و شوهر گردد (۵۱). در واقع، روابط جنسی رضایت‌بخش، عاملی برای تحکیم خانواده و پایه‌ای برای به دست آوردن و تثبیت یک فرهنگ استوار است (۵۲). قرآن کریم نیز در آیات متعددی به ازدواج و تشکیل خانواده اشاره کرده و آن را موجب آرامش افراد در نظر گرفته است؛ همچنین، فرزندآوری را در کانون خانواده و

(۱۱، ۶۱). قرآن کریم در آیات متعددی به شیردادن مادر به نوزاد توصیه کرده است (۴۵-۴۲، ۲۲).

ارتباط استرس‌های روحی با سقط در مطالعات مختلف بررسی شده است و نتایج از ارتباط بین سقط و استرس‌های روحی همچون استرس و اضطراب حکایت دارد (۵۳). مادران بعد از سقط جنین ممکن است با مشکلاتی همچون خون‌ریزی، عفونت، امکان‌نداشتن باروری مجدد و مشکلات روحی مواجه هستند که سلامت آنان را تهدید می‌کند (۶۲). در آیات قرآن کریم به ارتباط مشکلات روانی و سقط اشاره شده است (۴۶) و انجام سقط را گناه می‌دانند (۳۰).

آیات قرآن توجه زیادی به جمعیت و فرزندآوری دارد. تشکیل خانواده و فرزندآوری در قرآن تأیید شده است و از نعمت‌های الهی به شمار می‌آید و سبب آرامش افراد می‌شود و از مشکلات جنسی در جامعه جلوگیری می‌کند. مراحل تکامل جنین از موضوعات مهمی است که قرآن به آن پرداخته که این مراحل پیوسته است تا تطابق مادر با آن صورت گیرد. از نکات دیگری که قرآن به آن اشاره کرده، شیردهی مادر است که سبب برقراری ارتباط عاطفی مادر و نوزاد می‌شود. انجام سقط در قرآن کریم گناه شمرده می‌شود و به علت عوارض پس از آن، برای مادر خطرناک است. تمام مطالبی که در قرآن در حوزه جمعیت و فرزندآوری به آن اشاره شده، علم روز دنیا در حوزه بهداشت باروری آنها را اثبات کرده است که این نشان‌دهنده جامع و کامل بودن کتاب قرآن و همچنین علم مطلق خداوند است.

در این پژوهش، سعی شد علم روز و دانش حوزه مامایی و بهداشت باروری با آیات قرآن در حوزه جمعیت و فرزندآوری در کنار هم قرار داده شود تا بیش از پیش به این کتاب آسمانی توجه شود و توصیه‌های آن جدی گرفته شود؛ که از نقاط قوت این مطالعه محسوب می‌شود.

محدودیت‌های پژوهش

از محدودیت‌های این مطالعه نبود یک کارشناس مذهبی در مطالعه بود.

پیشنهاد‌های پژوهش

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بعدی با کمک نظرات ارزشمند کارشناسان مذهبی این حوزه انجام شود.

قدردانی

رعایت نکات اخلاقی توصیه کرده است تا از فساد اخلاقی در جامعه جلوگیری شود.

در علم جنین‌شناسی مراحل تکامل جنین به همان شیوه‌ای که در قرآن به آن (نطفه، علقه، مضغه و...) اشاره شده، قابل اثبات است. تغییرات مختلف و تدریجی در ۹ ماه بارداری و در سه ماه‌های مختلف بارداری (سه ماه اول، دوم و سوم) رخ می‌دهد. این تغییرات برای تطابق بدن مادر برای پذیرش جنین نیاز است (۵۳)؛ همان‌گونه که به‌درستی و دقیق در آیات قرآن به آن اشاره شده است (۴۱-۳۴، ۲۰، ۱۹). ابتدای حیات از لقاح تخمک و اسپرم و ایجاد سلول زیگوت است که این سلول درون دیواره رحم لانه‌گزینی می‌کند و دچار تکثیر سلولی می‌شود. تمامی سلول‌های بدن از همین زیگوت ایجاد می‌شود و در سه ماه اول بارداری تمام اندام‌های بدن شکل می‌گیرد و بعد از آن فقط رشد می‌کند و رحم تا زمانی که رشد جنین کامل شود و نوزاد قادر به زندگی در دنیای خارج از رحم مادر باشد، آن را نگه می‌دارد و سپس با زایمان نوزاد از رحم مادر خارج می‌شود (۵۴).

در بسیاری از مطالعات علمی به نقش تغذیه در دوران قبل از بارداری اشاره شده و به مصرف‌نکردن الکل، مواد مخدر و استعمال دخانیات توصیه شده و بر غذاهای سالم و مغذی قبل از لقاح بسیار تأکید شده است. تغذیه سالم در ایجاد و حفظ بارداری موفق نقش پررنگی دارد (۵۵-۵۸) که در آیات قرآن به مسائل تغذیه‌ای قبل از تشکیل نطفه اشاره شده است (۳۳-۲۰، ۳۱). در کنار آن، قرآن به برقراردن رابطه جنسی در دوران قاعدگی توصیه می‌کند. مطالعات نشان می‌دهد که زنان در دوران قاعدگی به دلیل خروج خون و ترشحات از بدن در برابر عوامل عفونی آسیب‌پذیر هستند و برقراری رابطه جنسی در این دوران برای آنان مناسب نیست و به آزدگی خاطر آنان منجر می‌شود (۵۹).

شیر مادر کامل‌ترین تغذیه برای نوزاد تا دو سالگی است و در صورتی که امکان استفاده از شیر مادر نباشد، شیر فرد دیگر قابل استفاده است (۶۰). پژوهش‌های علمی نشان می‌دهد که پروتئین لازم برای رشد و تکامل جنین، آب و املاح و مواد انرژی‌زای شیر مادر مناسب‌ترین ماده غذایی برای نوزاد است و حتی بر اساس شرایط نوزاد مانند نارس بودن نوزاد، شیر مادر با وضعیت نوزاد تطابق می‌یابد. از مهم‌ترین مزایای شیر مادر برای نوزاد مزایای تغذیه‌ای، ایمنولوژیک، روانی، کاهش مرگ و میر و مزایای اقتصادی و اجتماعی است

7. Kiani Z, Simbar M, Dolatian M, Zayeri F. Structural equation modeling of psychosocial determinants of health for the empowerment of Iranian women in reproductive decision making. BMC women's health. 2020;20(1):1-9.

8. https://wiki.ahlolbait.com/%D8%A2%DB%8C%D9%87_232_%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%87_%D8%A8%D9%82%D8%B1%D9%87, Access 7 Oct 2023.

9. Kiani Z, Simbar M, Hajian S, Zayeri F. Quality of life among infertile women living in a paradox of concerns and dealing strategies: a qualitative study. Nursing Open. 2021;8(1):251-61.

10. Kariman N, Amerian M, Jannati P, Salmani F. Factors influencing first childbearing timing decisions among men: Path analysis. International Journal of Reproductive BioMedicine. 2016;14(9):589.

11. <http://www.parsquran.com/data/show.php?user=far&lang=far&ayat=1&sura=55>, Access 10 Oct 2023.

12. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/1678266>, Access 8 Oct 2023. 2010.

13. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsAlbum/?VALID=TRUE&g=189789>, Access 7 Oct 2023.

14. <http://sokhanrani.iranseda.ir/DetailsAlbum/?VALID=TRUE&g=162766>, Accessed 7 Oct 2023.

15. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsAlbum/?VALID=TRUE&g=156035>, Access 7 Oct 2023.

16. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=68571>, Access 14 Oct 2023.

17. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=79439>, Access 7 Oct 2023.

18. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=79714>, Access 7 Oct 2023.

19. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsAlbum/?VALID=TRUE&g=209084>, Access 7 Oct 2023.

20. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailalbum/?g=94566> Access 7 Oct 2023.:590-7.

21. <http://sokhan.iranseda.ir/detailalbum/?g=211336>, Access 7 Oct 2023.

22. <https://surahquran.com/farsi-aya-133-sora-26.html>, Access 7 Oct 2023.

23. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=128364>, Access 7 Oct 2023.

24. https://wiki.ahlolbait.com/%D8%A2%DB%8C%D9%87_75_%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%87_%D9%81%D8%B1%D9%82%D8%A7%D9%86, Access 7 Oct 2023.

25. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailalbum/?g=134923>. Access 7 Oct 2023.

26. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsAlbum/?VALID>

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی این پژوهش را با کد اخلاق IR.SBMU.PHARMACY.REC.1403.219 تأیید کرده است. از تمامی محققانی که در این پژوهش از مقالات و ترجمه‌هایشان از آیات قرآن کریم استفاده شد، تشکر و قدردانی می‌شود.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، مقاله حاضر حامی مالی نداشته و با هزینه شخصی مؤلفان نگاشته شده است.

تضاد منافع

مؤلفان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی درباره این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

جست‌وجو، طبقه‌بندی و نگارش نهایی مقاله: مؤلف اول؛ و فکر اولیه، جست‌وجو، طبقه‌بندی و نگارش اولیه و نهایی مقاله: مؤلف دوم.

References

1. Tavakoli, S, Honar R. Childbearing from the perspective of married women with an emphasis on religious attitudes. Studies in Islam and Psychology. 2021;15(28):107-30. (Full Text in Persian)
2. Seifi A, Kamal A. critical study of the representation of factors affecting childbearing in television advertisements with a religious approach. Religious Media Studies. 2021;3(9-10):53-80. (Full Text in Persian)
3. Shirzad M. Fertility behaviour of Iranian women: a community-based, cross-sectional study. Arch Iran Med. 2015;18(1):2.
4. Ladier-Fouladi M. The Islamic Republic of Iran's new population policy and recent changes in fertility. Iranian Studies. 2021;54(5-6):907-30.
5. Kiani Z, Simbar M, Dolatian M, Zayeri F. Women's empowerment in reproductive decision-making needs attention among Iranian women. Iranian journal of public health. 2018;47(3):464.
6. Araban M, Karimy M, Armoon B, Zamani-Alavijeh F. Factors related to childbearing intentions among women: a cross-sectional study in health centers, Saveh, Iran. Journal of the Egyptian Public Health Association. 2020;95:1-8.

- =TRUE&g=132459, Access 7 Oct 2023.
27. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=239062>, Access 7 Oct 2023.
28. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=74756>, Access 7 Oct 2023.
29. <http://sokhanrani.iranseda.ir/DetailsAlbum/?VALID=TRUE&g=88931>, Access 7 Oct 2023.
30. <http://sokhan.iranseda.ir/detailsalbum/?g=132483>, Access 7 Oct 2023.
31. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=68566>, Access 7 Oct 2023.
32. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=153647>, Access 7 Oct 2023.
33. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=51625>, Access 7 Oct 2023.
34. <https://quran.inoor.ir/fa/ayah/76/2/>, Access 7 Oct 2023.
35. <https://dastgheibqoba.info/%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%87%D9%85%D9%88%D9%85%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%A2%DB%8C%D9%87-%DB%B1%DB%B2-%D8%AA%D8%A7-%DB%B1%DB%B4/>, Access 7 Oct 2023.
36. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=152428>, Access 7 Oct 2023.
37. Altınayak SÖ, Apay SE, Vermeulen J. The role of midwifery associations in the professional development of midwifery. *European Journal of Midwifery*. 2020;4.
38. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=120259>, Access 7 Oct 2023.
39. <http://sokhanrani.iranseda.ir/DetailsAlbum/?VALID=TRUE&g=381177>, Access 7 Oct 2023.
40. https://wiki.ahlolbait.com/%D8%A2%DB%8C%D9%87_67_%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%87_%D8%BA%D8%A7%D9%81%D8%B1, Access 7 Oct 2023.
41. https://wiki.ahlolbait.com/%D8%A2%DB%8C%D9%87_37_%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%87_%D9%82%DB%8C%D8%A7%D9%85%D9%87, Access 7 Oct 2023.
42. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=68859>, Access 7 Oct 2023.
43. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsAlbum/?VALID=TRUE&g=191168>, Access 7 Oct 2023.
44. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=238191>, Access 7 Oct 2023.
45. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=175227>, Access 7 Oct 2023.
46. <http://sokhan.iranseda.ir/detailsalbum/?g=152425.Access> 7 Oct 2023.
47. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsalbum/?g=88918>, Access 7 Oct 2023.
48. <http://sokhanrani.iranseda.ir/detailsAlbum/?VALID=TRUE&g=236074>, Access 7 Oct 2023.
49. Prather C, Fuller TR, Jeffries IV WL, Marshall KJ, Howell AV, Belyue-Umole A, et al. Racism, African American women, and their sexual and reproductive health: a review of historical and contemporary evidence and implications for health equity. *Health equity*. 2018;2(1):249-59.
50. Mitchell KR, Lewis R, O'Sullivan LF, Fortenberry JD. What is sexual wellbeing and why does it matter for public health?. *The Lancet Public Health*. 2021 Aug 1;6(8):e608-13.
51. Galappaththi-Arachchige HN, Zulu SG, Kleppa E, Lillebo K, Qvigstad E, Ndhlovu P, et al. Reproductive health problems in rural South African young women: risk behaviour and risk factors. *Reproductive health*. 2018;15(1):1-10.
52. Okoth K, Chandan JS, Marshall T, Thangaratinam S, Thomas GN, Nirantharakumar K, et al. Association between the reproductive health of young women and cardiovascular disease in later life: umbrella review. *bmj*. 2020;371.
53. Cunningham F, Leveno K, Bloom S, Dashe J, Hoffmann BL, Casey B & Spong CY. *Williams Obstetrics*. 26 ed. McGraw-Hill; 2022.
54. Sadler TW. *Langman's medical embryology*: Lippincott Williams & Wilkins; 2020.
55. Gernand AD, Schulze KJ, Stewart CP, West Jr KP, Christian P. Micronutrient deficiencies in pregnancy worldwide: health effects and prevention. *Nature Reviews Endocrinology*. 2016 May;12(5):274-89.
56. Stephenson J, Heslehurst N, Hall J, Schoenaker DA, Hutchinson J, Cade JE, et al. Before the beginning: nutrition and lifestyle in the preconception period and its importance for future health. *The Lancet*. 2018;391(10132):1830-41.
57. Olloqui-Mundet MJ, Cavia MD, Alonso-Torre SR, Carrillo C. Dietary habits and nutritional knowledge of pregnant women: the importance of nutrition education. *Foods*. 2024 Oct 8;13(19):3189.
58. Lang AY, Harrison CL, Barrett G, Hall JA, Moran LJ, Boyle JA. Opportunities for enhancing pregnancy planning and preconception health behaviours of Australian women. *Women and Birth*. 2021 Mar 1;34(2):e153-61.
59. Fahs B. Sex during menstruation: Race, sexual identity, and women's accounts of pleasure and disgust. *The Palgrave Handbook of Critical Menstruation Studies*. 2020:961-84.
60. Marcadante KJ, Kliegman R, Jenson HB, Behrman RE. *Nelson ilmu kesehatan anak esensial*. Elsevier Health Sciences; 2021.

61. Couto GR, Dias V, de Jesus Oliveira I. Benefits of exclusive breastfeeding: An integrative review. *Nursing Practice Today*. 2020.

62. Cameron S. Recent advances in improving the effectiveness and reducing the complications of abortion. *F1000Research*. 2018;7.